Розділ 3.

**ВІДГОМІН ПОДІЇ
(250 річчя Л. ван Бетховена)**

УДК 78.071.1(430)(092)«388»

DOI 10.34064/khnum2-2313

Панасюк Валерій Юрійович

доктор мистецтвознавства, доцент кафедри соціальної роботи
і менеджменту соціокультурної діяльності Сумського державного
педагогічного університету імені А. С. Макаренка;

e-mail: panval59@gmail.com

ORCID 0000-0002-2307-6185

**«СВЯТО ПЕРЕДОВОЇ КУЛЬТУРИ».
БЕТХОВЕНСЬКИЙ ЮВІЛЕЙ В «КРАЇНІ РАД»**

Святкування ювілею тієї чи іншої історичної особи унаочнює її оцінку в конкретний період з точки зору пануючої ідеологічної парадигми, визначає її місце і в системі координат певного соціокультурного простору, і у власне мистецьких вимірах. Саме про це свідчить святкування 1970 р. в Радянському Союзі 200-річчя від дня народження Л. ван Бетховена.

***Об'єктом** нашої розвідки є феномен ідеологічного інверсування, а її **метою** – визначення його механізмів, застосованих до постаті великого німецького композитора та його творчості, в контексті особливостей організації культурно-мистецького життя країни, пов'язаних з цією ювілейною датою.*

Доводиться, що протягом майже всього історичного періоду існування СРСР, керуючись музичними уподобаннями В. Леніна, особистість Л. ван Бетховена та його творчість зазнавали ідеологічного інверсування. Саме тому 200-річний ювілей Л. ван Бетховена в «Країні Рад» тоді набув усіх ознак загальнодержавного свята, свідченням чого стали урядові уро-

чисті, пропагандистські матеріали в засобах масової інформації та відповідний репертуар культурно-мистецьких закладів Москви, Ленінграда та Києва. Водночас, святкування здійснювалось в опозиційній парадигмі протистояння буржуазній ідеології, що підтверджується відповідним соціально-політичним дискурсом.

Як результат, постать Л. ван Бетховена підлягала тим трансформаційним процедурам, які можна назвати процесами ідеологічної міфологізації. Саме про це й свідчить вся пропагандистська риторика, пов'язана з ювілейними урочистостями, в контексті змісту самого мистецького життя СРСР, яке, за необхідністю, забезпечувалося бюджетними коштами. Тодішня державна культурна політика, зорієнтована на «широкі народні маси», за своїм характером була протилежною сьогочасним настановам на задоволення індивідуальних духовних потреб окремої особистості.

■ **Ключові слова:** ідеологія, композитор, культура, міфологізація, мистецтво, свято, ювілей.

Проблемне поле дослідження. На думку Х. Лооса (2004), будь-які публічні урочистості з приводу пам'ятної дати тієї чи іншої історичної особи унаочнюють її оцінку в конкретний історичний період, і з точки зору пануючої на той час ідеологічної парадигми, і в системі координат певного соціокультурного простору, і у власне мистецьких вимірах. Науковець переконливо доводить це на прикладі аналізу подій з приводу святкування у Федеративній Республіці Німеччині 200-ліття від дня народження Л. ван Бетховена (1970 р.). Він доходить висновку, що саме тоді – на межі десятиліть – репутація композитора-класика як недоторканої та непорушної субстанції духовної культури стала одним із чинників загострення соціального конфлікту поколінь, яскравим проявом чого стали доленосні події 1968 року. В результаті створювана століттями репутація «Великого Глухого» зазнала радикального, ревізійністського за характером, перегляду, що й засвідчувалося загальним «критичним пафосом» ювілейного святкування (Лоос, 2004).

Такий, позбавлений звичного пієтету, підхід викликав відверте, ідеологічне за своєю суттю, роздратування М. Шагінян, лауреатки Ленінської премії, однієї з «генеральш» радянської літератури. У своєму нарисі «Бетховенський фестиваль у ФРН», надрукованому

в одному з чисел часопису «Дружба народів» наступного, 1971, року письменниця з «переконливістю свідка» та безкомпромісним завзяттям правовірної більшовички просіяла крізь «ідеологічне сито» все побачене, прочитане й почуте, тобто весь «ювілейний продукт» буржуазного виробництва (Шагинян, 1973).

В результаті, сама собою, в тексті вибудовувалася конфліктна опозиція: «наш, свій – їхній, чужий» – щодо постаті композитора та його творчого спадку. З огляду на це протиставлення, як і на той факт, що оприлюднене воно було на сторінках популярного центрального періодичного видання, доречно поставити питання: а яким був тоді – у рік свого 200-літнього ювілею – «наш, свій Бетховен»? «Великий Глухий» *радянського* виробництва – продукт марксистсько-ленінської теорії, одна із постатей узаконеного можновладцями культурного пантеону «Країни Рад»?

Звідси, **об'єктом нашої розвідки** постає феномен ідеологічного інверсування, а її **метою** – визначення його механізмів, застосованих до постаті великого німецького композитора і його творчості, в контексті особливостей організації культурно-мистецького життя країни в рік святкування 200-літнього ювілею музиканта.

Сьогодні ці питання **актуалізуються** з декількох причин.

По-перше, звертаючись до подій 50-річної давнини, ми унаочнюємо динаміку трансформацій самої постаті композитора в соціокультурному просторі.

По-друге, таке звертання уможлиблює спробу об'єктивної, позбавленої ідеологічного інверсування оцінки тогочасного мистецького життя СРСР взагалі та України (на той час УРСР) зокрема.

По-третє, в результаті аналізу тодішніх ювілейних подій увиразнюються засадничі настанови сучасної політики, здійснюваної нашою державою в галузі культури.

Результати дослідження. Отже, в «Країні Рад» на 1970 рік був сформований сталий образ Л. ван Бетховена, ідеологічно інверсований, повсюдно тиражований і закріплюваний в тогочасній культурі всіма можливими науковими та мистецькими засобами. В свідомості так званих «рядових громадян» СРСР оселився міфологізований персонаж з набором принципово важливих, обов'язкових і незмін-

них, легко відкриваних рис, які вдало увиразнювали його на тлі інших представників мистецького пантеону. «Радянський Бетховен» – це дуже похмурий чоловік, розхристаний, зі скуйовдженою гривовою на голові, глухий (!) музикант і улюблений композитор В. І. Леніна.

Дійсно, Л. ван Бетховену в країні Рад надзвичайно пощастило саме через шанування його творчості «вождем світового пролетаріату». Ця «любов» набула загального розголосу завдяки одному з епізодів мемуарного нарису М. Горького 1924 року. В ньому В. Ленін, слухаючи Сонату композитора № 23 («Appassionata»), назвав музику Л. ван Бетховена «дивовижною» та «нелюдською». Власне, ці мистецькі уподобання вождя і стали своєрідною точкою відліку в здійсненні ідеологічного інверсування обличчя композитора та його творчості, в її наполегливій пропаганді серед широких трудящих мас країни Рад.

Про це красномовно свідчать і мистецькі твори відповідної «правовірної» тематики, і методичні рекомендації щодо підготовки та проведення певних культурно-масових заходів серед різних вікових груп радянського населення.

Так, у фондах Національного художнього музею України зберігається робота Г. Світлицького «Ленін слухає “Appassionata” Бетховена» (полотно, олія). Митець, усвідомлюючи всю свою громадянську та політичну відповідальність, працював над нею майже десятиліття (1938–1948). За переказами, саме ця картина звела художника в могилу, коли він перехвилювався через вказані партійними функціонерами «ідеологічні» прорахунки. Зараз вона здається абсолютно «невинною»... Її композиційним центром є постать вождя на тлі буремного пейзажу, а про музику Л. ван Бетховена нагадує лише зображена на задньому плані виконавиця за інструментом.

Навіть за доби «горбачовської перебудови», напередодні розпаду Радянського Союзу (1991), пропонуються рекомендації щодо проведення «ленінських музичних вечорів», різних за тематикою. Наприклад: «А. В. Луначарський згадував, як, прослухавши одну з фортепіанних сонат Бетховена, Володимир Ілліч сказав: “...пишаєшся, що ти людина, коли чуєш, що міг створити людський геній”». У цих словах не тільки оцінка музики Бетховена, але й віра в необмежені творчі можливості людини.

Висловлювання Леніна дає підставу провести спеціальний вечір на тему “Про творчість наукову та художню”. ... Цікавою, глибокою є тема вечора “Фортепіанні сонати Бетховена”... Тільки не зосереджуйте увагу саме на “Апасіонаті”. Наївно гадати, що, люблячи, наприклад, “Апасіонату”, Ленін байдуже ставився до інших сонат.

Ленін добре знав сонати Бетховена. За свідченнями близьких йому осіб, він слухав їх неодноразово в різні періоди свого життя: в дореволюційній Росії, в Женеві, в Парижі, в швейцарському селі, в перші роки після революції...» (Фрид, 1991: 125).

Отже, протягом майже всього історичного періоду існування СРСР, керуючись музичними уподобаннями В. Леніна, творча особистість Л. ван Бетховена була об'єктом ідеологічного інверсування, точкою відліку якого можна вважати святкування 100-річчя від дня смерті німецького композитора у 1927 році. Цей ювілей набув усіх ознак загальнодержавного свята. Красномовним свідченням цього є стаття А. Луначарського «Чому нам дорогий Бетховен», в основі якої – виступ наркома на концерті Персимфансу (Першого симфонічного ансамблю без диригента) 27 лютого 1927 р., ініційованому редакцією газети «Комсомольська правда». Перш за все, він декларує: «Наближаються дні офіційного святкування сторічного ювілею Бетховена. Все культурне людство в ці дні висловлюватиме свою повагу до цього, за загальним визнанням, найвеличнішого композитора, якого до сих пір не знало людство. Але це зовсім не означає, що Бетховена прийматимуть однакою і що його однакою оцінюватимуть різні частини цього культурного людства» (Луначарский, 1929: 110).

Отже, виокремлюється настанова на «своє», відмінне від іншого (розумій – «буржуазного»), ознаменування 100-літньої річниці від дня смерті великого німецького композитора. У цій опозиційній парадигмі саме тоді – в 1920 роки – сформувалася модель, склався універсальний алгоритм «ювілейних урочистостей», за яким розроблялася та реалізовувалася відповідна програма заходів – офіційно-урядового та власне мистецького характеру – протягом всього існування Радянського Союзу.

Так, з ініціативи спеціально створеного при Народному комісаріаті освіти Російської Радянської Федеративної Республіки Бетховенського комітету був розроблений і реалізований план тематичних концертів

під назвою «Тиждень Бетховена», до друку була підготовлена низка відповідних науково-популярних видань, буди проведені спеціальні виставки. В травні побачив світ «Бетховенський бюлетень» із зверненням Наркомпросу «До всіх працівників музичної культури в СРСР» (за авторством А. Луначарського). У ньому підкреслювалось «особливе значення бетховенської річниці для музичної культури та громадськості Радянського Союзу», звучав заклик «до об'єднання всіх музичних сил для грандіозних музичних виступів на честь Бетховена».

Аналогічний за призначенням комітет був створений і на відзнаку вже 200-ліття від дня народження композитора у 1970 р., на чолі з Героєм Соціалістичної Праці, лауреатом Ленінської премії Д. Шостаковичем. Саме за його ім'ям у головному друкованому органі ЦК КПРС, газеті «Правда», 16 грудня була опублікована програмна стаття «Заповідано вікам. До 200-ліття від дня народження Людвіга ван Бетховена». Цей текст являє собою концентрацію пропагандистських кліше, які повністю відтворюють ідеологічно інверсований образ «Великого Глухого»: «Бетховен – воістину наш товариш і друг у повсякденному житті та праці. Його творчість супроводжує радянських людей з дитячих років – адже багато тисяч наших дітей грають, слухають бетховенські твори. Вони звучать у концертних залах, по радіо і телебаченню, в сотнях і тисячах робітничих і колгоспних палаців культури, клубів» (Шостакович, 1970: 6).

Прикметним є той факт, що насамкінець підкреслюється всевітнє значення творчості композитора з одночасним акцентуванням настанов, якими визначається увесь ідеологічний пафос ювілейного святкування: «Великий син німецького народу належить усьому людству. Двохсотліття від дня його народження відзначається в усіх куточках землі. Урочисто відзначає цей славний ювілей радянський народ. Для нас це – свято передової культури, революційного за своїм духом мистецтва, яке ніколи не вмере» (Шостакович, 1970: 6).

У день публікації статті Д. Шостаковича – того ж 16 грудня – відбулися урядові урочистості в приміщенні Большого театру СРСР, про що свідчить розлога редакційна публікація в «Правді», але вже від 18 грудня («Геніальний гімн людству»): «...представники трудящих Москви, діячі культури та мистецтва зібрались у Большому те-

атрі СРСР на урочистий вечір, присвячений 200-річчю від дня народження великого німецького композитора.

Ті, що зібралися, тепло вітали появу в ложі товаришів Л. І. Брежнєва, А. П. Кириленка, О. М. Косигіна, К. Т. Мазурова, А. Я. Пельше, М. В. Підгорного, М. А. Суслowa, О. М. Шелєпіна, Д. Ф. Устинова, І. В. Капітонова, К. Ф. Катусева, М. С. Соломєнцева» (Гениальный гимн человечеству, 1970: 1).

Урочистості відкрилися виступом Д. Шостаковича як голови ювілейного комітету, де він повторив базові положення газетної публікації. За своєю риторикою суголосними йому виявилися доповіді представників музичної спільноти всіх братніх республік СРСР, в тому числі й України в особі композитора А. Штогаренка.

Публікація завершується надзвичайно символічно: «А потім “слово” взяла музика» (там само: 3). Дійсно, ювілейне святкування передбачало відповідну музичну складову, яка демонструвала не лише репертуарне різноманіття, але й високий виконавський рівень. Наприклад, згадувані урядові урочистості завершилися виконанням Дев'ятої симфонії солістами та хором Большого театру, Державним симфонічним оркестром Союзу РСР під орудою Є. Светланова.

Насиченість, різноманіття і виконавський рівень бетховенського концертного сезону 1970–1971 рр. красномовно засвідчує звіт про роботу за відповідний період, наприклад, Ленінградської державної Ордена Трудового Червоного Прапора філармонії. Для цього провідного культурно-мистецького закладу країни сезон 1970–1971 рр. виявився «подвійно» ювілейним. Крім бетховенського, відзначався 15-річний ювілей «спеціального абонементу для трудящих Кіровського заводу»: «3 10 симфонічних абонементів один повністю був відданий творчості Бетховена. Абонемент Кіровського заводу, багатий за змістом і сильний за складом виконавців, викликав ще більший за звичний інтерес... До участі в концертах ювілейного року залучені були першою чергою виконавські колективи, диригенти та солісти, чия творча дружба з Ленінградською філармонією закріпилася багатолітньою співпрацею. З Москви приїздили Державний симфонічний оркестр СРСР на чолі з Є. Светлановим, симфонічний оркестр Московської філармонії з його керівником К. Кондрашиним, Камерний оркестр, очолюва-

ний Р. Баршаєм, та інші. Гостями бетховенського сезону були симфонічний оркестр Дрезденської філармонії (диригент К. Мазур, соліст М. Шерцер) і Лондонський симфонічний оркестр (диригент А. Превін).

Один із концертів англійських музикантів перетворився на значну мистецьку подію. Переважно присвячений творчості Бріттена, він об'єднав таких першокласних виконавців, як Б. Бріттен, що виступив у якості диригента, співак П. Пірс, піаніст С. Ріхтер і віолончеліст М. Ростропович» (Вайнкоп, 1972: 96–97).

Зважаючи на такий репертуар і такий виконавський склад, здаються переконливо відвертими слова М. Флотського, одного з робітників Кіровського заводу: «...я є постійним відвідувачем абонементних концертів, і не тільки слухачем, а й пропагандистом. Будучи культуповноваженим нашого цеха, я розповсюдив за ці роки десятки, а можливо, й сотні абонементів. Гордий з того, що багато кіровців палко полюбили музику, а філармонія стала для них рідним домом... І чи можна не пишатися такою прекрасною та міцною дружбою, що символізує тісний союз праці та мистецтва!» (Флотский, 1972: 307).

Дещо скромнішим на тлі ювілейного сезону Ленінградської філармонії, без запрошених чужинців з гучною славою, може видатися святкування 200-ї річниці Л. ван Бетховена в Києві. В Колонному залі імені Миколи Лисенка відбувся концерт за участю вкладачів, студентського хору та симфонічного оркестру Київської державної консерваторії. За оперативним відгуком М. Гордійчука легко відтворити програму філармонійного заходу та уявити його виконавський рівень. Так, щодо виконання частини «Урочистої меси» Бетховена рецензент зазначає: «Нелегке завдання поставили перед собою студентський хор і його керівник Павло Муравський. <...> ...правдиве відтворення автентичного авторського стилю музики свідчить про непересічну культуру виконання. Гарне враження справили виразне фразування, чистота інтонації, вправне й невимушене “формування” хором акордів. Деяка непевність, що відчувалася в донесенні окремих вступів твору – це прямий наслідок новизни й труднощі поставленого перед колективом мистецького завдання. З нетерпінням чекатимемо повного показу “Урочистої меси” Бетховена, що відбудеться (як запевнив у слові перед концертом проректор консерваторії В. Задерацький) у березні наступного року» (Гордійчук, 1973: 203).

«Незабутнє враження» справило на рецензента виконання Олегом Крисиою бетховенського Концерту для скрипки з оркестром. За словами М. Гордійчука, «достойним партнером» соліста виявився Степан Турчак: «Хоча його роль як диригента у творах такого типу якоюсь мірою підлегла – все ж він переконливо відтворив одну з найприкметніших рис концерту – його симфонічність.

На повну ж силу Степан Турчак “розкрився” у П’ятій симфонії – одному з вершинних художніх досягнень геніального композитора» (Гордійчук, 1973: 204).

Насамкінець, рецензент зазначає: «Дуже шкода, що такі художні явища, як недавній студентський концерт, присвячений творчості Людвіга ван Бетховена, вже надто нечасті гості на музичній естраді Києва» (Гордійчук, 1973: 204). З фінального речення рецензії стає зрозумілим, що студентський концерт «прекрасні хвилини чистого й щирого смутку подарував усім тим, хто відвідав у той вечір Колонний зал столичної філармонії або провів [його] ... біля екранів телевізорів!» (Гордійчук, 1973: 205).

Отже, творчість Л. ван Бетховена з наполегливістю, нерідко вартою кращого застосування, активно пропагувалася серед радянського населення засобами масової інформації. Додамо, що в програмі радіопередач на 16 грудня 1970 р., опублікованою напередодні в газеті «Правда», анонсована повна трансляція опери «Фіделіо» у виконанні, як можна припустити, солістів, хору й оркестру Большого театру СРСР (вистави 1954 р., де режисером-постановником був Б. Покровський, а диригентом – О. Мелік-Пашаєв).

Підсумовуючи, зробимо **висновки**.

По-перше, відмітимо чималу активність тодішнього пропагандистського механізму Радянського Союзу в справі «пристосування» класичної спадщини до базових ідеологічних настанов держави. Як результат, постать Л. ван Бетховена, завдяки високій оцінці його музики проводирем «Країни Рад», була майже першочерговим об’єктом тих трансформаційних процедур, які можна назвати процесом ідеологічної міфологізації. Саме про це й свідчить вся пропагандистська риторика, пов’язана з ювілейними урочистостями.

По-друге, торкнемося настанов щодо здійснення державної політики в культурній сфері. Додержування певних ідеологічних «параметрів» обумовлювало й дотримування параметрів власне мистецьких. І на це витрачалися неабиякі бюджетні кошти. Чого вартий лишень, у грошовому еквіваленті, приїзд у ювілейний сезон двох найушлавленіших оркестрових колективів Європи – Дрезденського та Лондонського симфонічних оркестрів!

По-третє, звернемось до сьогочасної державної політики, здійснюваної українським урядом у галузі культури. Наприклад, можна легко переконатися, що ювілейного – 2020 – року пересічного громадянина держава не гвалтувала бетховенською музикою. Музика, як і її творець, були предметом зацікавленості «вузьких фахівців» і «шанувальників старожитностей», а не «широких народних мас». І це дуже добре! Добре для всіх...

ЛІТЕРАТУРА

- Вайнкоп, Ю. Я. (1972). Прошлое и настоящее. В кн. *Ленинградская государственная орденна Трудового Красного Знамени филармония. Статьи. Воспоминания. Материалы*, 9–99. Ленинград: Музыка.
- Гениальный гимн человечеству (1970). *Правда*, 1–3, 18 дек.
- Гордійчук, М. (1973). Пам'яті генія. В кн. *На музичних дорогах. Статті та рецензії*, 201–205. Київ: Музична Україна.
- Лоос, Х. (2004). Бетховенский юбилей 1970 года. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*, 33, 50–59.
- Луначарский, А. В. (1929). Почему нам дорог Бетховен. В кн. *Искусство и молодежь*, 100–118. Москва: Молодая гвардия.
- Флотский, М. И. (1972). Союз труда и искусства. В кн. *Ленинградская государственная орденна Трудового Красного Знамени филармония. Статьи. Воспоминания. Материалы*, с. 307. Ленинград: Музыка.
- Фрид, Г. (1991). *Музыка! Музыка? Музыка... и молодежь*. Москва: Советский композитор, 378.
- Шагинян, М. (1973). Бетховенский фестиваль в ФРГ. В кн. *Шагинян, М. Собрание сочинений. (Тт. 1–9). Т. 5. Зарубежные письма*, 546–597. Москва: Художественная литература.
- Шостакович, Д. (1970). Завещано векам. *Правда*. 6, 16 дек.

Valerii Panasiuk

Dr. habil. in Art Studies, Associate Professor at the Department of Social Work and Management of Sociocultural Activities, Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko;
e-mail: panval59@gmail.com
ORCID 0000-0002-2307-6185

**“THE FEST OF THE FORWARD CULTURE”.
LUDWIG VAN BEETHOVEN’S ANNIVERSARY
IN THE “LAND OF SOVIETS”**

The problem field of the study. The celebration of the anniversary of a historical personality gives a meaningful assessment of this person in a particular period from the point of dominant ideological paradigm, indicates his place in a particular socio-cultural space and his significance in the artistic context. This is proved by the celebration of the 200th anniversary of the birth of L. van Beethoven in the Federal Republic of Germany. In the seventies of the 20th century, at the turn of the decade, the reputation of the classical composer as a “sacred figure of spiritual culture” became a factor that escalated the social conflict of generations in his homeland, a vivid manifestation of which were the fateful events of 1968. As a result, the reputation of the “The Great Deaf”, which had been built up over centuries, underwent a radical revision, as indicated by the general “critical pathos” of the anniversary celebration.

The celebration of the 200th anniversary of the birth of L. Van Beethoven in the Soviet Union turned out to be completely different in terms of socio-political and artistic directions. Thus, **the purpose of the study** is to identify the mechanisms of ideological inversion in relation to the great German composer and his work, as well as the peculiarities of the organization of the country’s cultural and artistic life in connection with the anniversary.

These issues are still of **current interest** because:

- firstly, referring to the events that happened fifty years ago, we can note the transformation in the perception of the composer’s personality in the socio-cultural space;
- secondly, it becomes possible to objectively, without ideological inversion, evaluate the artistic life of the USSR in general and Ukraine in particular (then the UkSSR);

– thirdly, the analysis of the jubilee events of that time clearly highlights the fundamental tendencies of modern policy pursued by our state in the field of culture.

Results for discussion. The Soviet Union formed an institutionalized image of L. van Beethoven, which was widely replicated by all possible scientific and artistic means in the culture of the 70s of the 20th century. As a result, the image of a mythologized character with a set of fundamentally mandatory, immutable, easily recognizable features that successfully distinguish him from other representatives of the artistic pantheon, was firmly implanted in the minds of the so-called “ordinary citizens” of the USSR: genius, “The Great Deaf” and favorite composer of Lenin. Thus, throughout practically the entire historical period of the USSR, according to the musical preferences of the “leader of the world proletariat”, the personality of L. van Beethoven and his work underwent an ideological inversion, the starting point of which was 1927 – the centenary of the death of the German composer. At that time, the priority goal was to demonstrate that “own” is different from “bourgeois” by marking the centenary of the death of the great German composer. The fact is that this oppositional paradigm of the 1920s formed a universal algorithm of “jubilee celebrations”, according to which a proper program of events (officially, ideologically and artistically approved) was designed and implemented throughout the existence of the Soviet Union.

Thus, the 200th anniversary of L. van Beethoven in the Soviet Union at that time acquired all the hallmarks of a national holiday, manifested in governmental celebrations with mass media propaganda and appropriate repertoire in all cultural and artistic institutions in Moscow, Leningrad and Kiev and other cities of the country. A specially created commission headed by D. Shostakovich – the Hero of Socialist Labor, laureate of the Lenin Prize – supervised all the work on organizing the celebrations. On his behalf, the official newspaper of the Communist Party of the Soviet Union “Pravda” on December 16 published a programmatic article “Bequeathed to the Ages” on the occasion of the 200th anniversary of the birth of L. van Beethoven. The text was a concentration of propaganda clichés that fully reproduced the ideologically inverted image of the “The Great Deaf”. Thus, the celebration was carried out in the confronting opposition to bourgeois ideology, reflected in the socio-political discourse.

Conclusions. As a result, the personality of L. van Beethoven underwent those transformational processes of ideological mythologization. This is evidenced by all the propaganda rhetoric associated with the anniversary celebrations, as well as the

content of artistic life in the USSR, which was provided with the necessary budgetary funds. The state cultural policy of that time, focused on the broad (popular) masses, by its nature contradicts today's trends in meeting the individual spiritual needs of a personality.

■ **Key words:** ideology, composer, culture, mythologization, art, holiday, anniversary.

REFERENCES

- Vaynkop, Yu. Ya. (1972). Proshloe i nastoyashchee [The past and the present]. In *Leningradskaya gosudarstvennaya ordena Trudovogo Krasnogo Znameni filarmoniya. Stati. Vospominaniya. Materialy* [The Leningrad State of the Order of the Labor Red Banner Philharmonic. Articles. Memories. Materials], 9–99. Leningrad: Muzyka [in Russian].
- Genialnyy gimn chelovechestvu [The ingenious ode to humanity] (1970, December 18). *Pravda* [True], 1–3 [in Russian].
- Gordiichuk, M. (1973). Pam'iaty geniya [In Memory of the Genius]. In *Na muzychnykh dorohakh. Stati ta retsenzii* [On the music roads. Articles and reviews]. Kyiv: Muzychna Ukraina, 201–205 [in Ukrainian].
- Loos, X. (2004). Betkhovenskiy yubiley 1970 goda [Beethoven's anniversary of 1970]. In *Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho* [Scientific Bulletin of the P. I. Tchaikovsky National Academy of Music of Ukraine]. Kyiv, 33, 50–59 [in Russian].
- Lunacharsky, A. V. (1929). Pochemu nam dorog Betkhoven [Why we admire Beethoven's legacy]. In *Iskusstvo i molodezh* [Art and Youth]. Moscow: Molodaya gvardiya, 100–118 [in Russian].
- Flotskiy, M. I. (1972). Soyuz truda i iskusstva [The Union of Labor and Art]. In *Leningradskaya gosudarstvennaya Ordena Trudovogo Krasnogo Znameni filarmoniya. Stati. Vospominaniya. Materialy* [The Leningrad State of the Order of Labor Red Banner Philharmonic. Articles. Memories. Materials], p. 307. Leningrad: Muzyka [in Russian].
- Frid, G. (1991). *Muzyka! Muzyka? Muzyka... i molodezh* [Music! Music? Music... and youth]. Moscow: Sovetskiy kompozitor [in Russian].
- Shaginyan, M. (1973). Betkhovenskiy festival v FRG [Beethoven's festival in GFR]. In *Shaginyan, M. Sobranie sochineniy* [Collected works], (Vols. 1–9). Vol. 5, 546–597. Moscow: Khudozhestvennaya literatura [in Russian].

Shostakovich, D. (1970, December 16). Zaveshchano vekam [Bequeathed to the Ages]. *Pravda [True]*, 6 [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 14 січня 2021 року.